

202
K H

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ θυσία τῆς Πενθεράς (διήγημα) ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη. ΙΤΑ-
ΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ὁ θάνατος τῆς Ἐρμενγάρδης ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Μαν-
εζόνη (μετ. Στ. Μαρτζώκης). Στίχοι δὲ γνωστῶν ἤχου: Νύχτα (ποίημα)
ὑπὸ Κωστή Παλαμά. Ἡ κατάρα τοῦ πατέρα (διήγημα) ὑπὸ Γ. Βλαχο-
γιάννη. Κάτω ἀπὸ ἓνα φωτισμένο σπίτι (ποίημα) Swiburne (μετ. Μ. Μα-
λακάσης). Φθινοπωρινὲς Πεταλοῦδες (ποίηματα) ὑπὸ Ἀποστόλου Μελα-
χρινοῦ. ΝΟΡΒΗΓΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Ὁ Μπλάκεν (διήγημα) ὑπὸ Μπιερ-
δέργου Μπιέρνσον (μετ. Κώστας Χατζόπουλος). Στοχασμοὶ (ποίηματα)
ὑπὸ Μ. Μαλακάση. Σολωμὸς (κριτικὴ μελέτη) Ροντάκη. Ἴδεολογία καὶ
ὑλισμὸς ὑπὸ Θ. Κ. Φλωρᾶ. Μικρὰ Μνημόσυνα: Ζολᾶς ὑπὸ Ροντάκη.
Νέα Ζωὴ ὑπὸ Θ. Θωμοπούλου.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ
1902

Ἡ «**ZΩΗ**» εἶναι τὸ μεγαλειότερον καὶ εὐθυνότερον περιοδικὸν τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ μόνον Ἑλληνικὸν φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν περιοδικόν, συγκεντρῶσαν ὅ,τι ἐκλεκτὸν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἢ τε Ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ ἢ παγκόσμιος.

Ἡ «**ZΩΗ**» ἐξασφάλισασα τὴν συνεργασίαν τῶν μεγαλειότερων καὶ εἰλικρινεστέρων Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ καλλιτεχνῶν θ' ἀποκλείσῃ πᾶν πρόσκαιρον δημοσίευμα. Ἐκ τῶν σελίδων τῆς ἀνεξαρτήτως ἰδεῶν καὶ πεποιθήσεων θὰ παρελάσωσιν αἱ γνῶμαι ὅλων τῶν συνεργατῶν μας. Ἐλευθερία περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ ἐλευθερία περὶ τὴν τέχνην θὰ εἶναι αἱ βάσεις τῆς.

Ἡ «**ZΩΗ**» ἀποδέλπει εἰς τὴν ἐμψύχωσιν τῆς ἀπονεναρκωμένης Ἑλληνικῆς Τέχνης, ἥτις παρουσίασεν ἀναλαμπὰς σκιαζούσας φωτεινὰς ἀνταυγείας ἄλλων ἐστιῶν. Μακρὰν τῶν προλήψεων θ' ἀναγεννήσῃ τὴν πνευματικὴν μας κατάστασιν.

Ἡ «**ZΩΗ**» ἐξησφάλισε τὴν συνεργασίαν τῶν κορυφαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ὧν θὰ δημοσιεύσῃ τὴν τελευταίαν παραγωγὴν.

Συνεργάται μας θὰ εἶναι οἱ κ. κ. Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Κωστής Παλαμᾶς, Γ. Βλαχογιάννης, Ι. Ψυχάρης, Α. Μωραϊτίδης, Ἀργύρης Ἐφταλιώτης, Ι. Γρυπάρης, Μ. Μαλακάσης, Γ. Βῶκος, Πέτρος Βασιλικός, Λάμπρος Πορφύρας, Ν. Ροντάκης, Γρ. Ξενόπουλος, Κ. Θεοτόκης, Π. Βεργωτῆς, Α. Ν. Κεφαλληνός, Α. Σημηριώτης, Ν. Κονεμένος, Ἀρ. Προβελέγγιος, Ν. Ἀμουργιανός, Ν. Ἐπισκοπόπουλος, Ἀλ. Παπαδοπούλου κλπ. κλπ.

Ἡ «**ZΩΗ**» θὰ παρουσιάσῃ μίαν ἐκπληξίν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς διὰ σειρᾶς προσωπογραφιῶν ὅλων τῶν συνεργατῶν τῆς ὑπὸ καλλιτεχνῶν πρώτης γραμμῆς.

Ἡ «**ZΩΗ**» θὰ παρουσιάσῃ μοναδικὰς μεταφράσεις, ἀγνώστους εἰς τὸ κοινόν μας.

90
54

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

Νοέμβριος—'Απρίλιος

1902 — 1903

285

X.22

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

1902

Η ΘΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΝΘΕΡΑΣ

✻ ΥΠΟ Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Μίαν μοναχοκόρην εἶχεν ἡ χήρα Χαρμολίνα, τὴν Ἀσημένιαν. Καὶ αὕτη, πρὸ δεκαπέντε χρόνων ἤδη εἶχε νυμφευθῆ γόνον προκρίτου οἰκογενείας, τὸν Ἰάκωβον Ματθαίου. Ἦτον δὲ ὁ Ἰάκωβος Ματθαίου σχεδὸν ἴσος τὴν ἡλικίαν μὲ τὴν πενθεράν του. Ὅλοι οἱ νέοι τοῦ χωρίου εἶχον ξενιτευθῆ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου δὲν εὗρον τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὄνειρου των. Δυσκόλως ἀπέκτων χρήματα, δυσκολώτερον τὰ διετήρουν, καὶ ἀκόμη δυσκολώτερον ἐπαλιννόστουν. Ὅθεν ὅλα τὰ γερωντοπαλλήκαρα τοῦ τόπου, ὅσοι εἶχον μαγαζεῖον ἢ θέσιν ἢ σειράν τινα, ἐθήρευον τὰς νεαρὰς κόρας τὰς ἐχούσας προῖκα. Αἱ μόναι ζημιούμεναι ἦσαν τὰ γερωντοκόριτσα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον μοῖραν ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Ὡς ὄνειρον τὸ ἐνθυμεῖτο ἡ Δέσποινα Χαρμολάκη, κόρη τοῦ μακαρίτου Μαραλῆ, πῶς εἶχεν ὑπανδρευθῆ κ' ἐμβῆκε κι αὕτη στὸν κόσμον. Πράγματι, ὁ ἔγγαμος βίος τῆς εἶχε διαρκέσει ὅσον ἐν ὄνειρον. Μίαν Κυριακὴν τοῦ τέλους Δεκεμβρίου, μετὰ τὰ Χριστούγεννα, τὴν εἶχαν στολίσει νύμφην, καὶ τὴν εἶχαν στήσει ὡς λαμπάδα ἀλύγιστην καὶ σεμνὴν, καὶ τὴν εἶχαν στεφανώσει εἰς τὸ καινούργιον, καλοκτισμένον σπίτι, τὸ ὁποῖον τῆς εἶχον δώσει ὡς προῖκα, κάτω εἰς τὸν αἰγιαλόν, εἰς τὸν βράχον τοῦ λιμένος, ὅπου τὸ κύμα ἐφίλει μετὰ παφλασμοῦ τὸν μῶλον, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον θεμελιωμένος ὁ τοῖχος τῆς κυρίας προσόψεως τῆς οἰκοδομῆς. Κι ἀνάμεσα εἰς τὸν φλοιόσθον τῶν φιλημάτων τοῦ κύματος ἔμελλον τὰ βιολιά καὶ τὰ λαγοῦτα, εἰς τὸν ἦχον τῶν ὁποίων ἐσύρετο ὁ χορὸς τοῦ γάμου. Καὶ ὑπὸ τὸν φλοιόσθον τοῦ κύματος, καὶ εἰς τὸν ἦχον τῶν μουσικῶν ὀργάνων, προεπέμφθησαν οἱ καλεσμένοι, οἵτινες μετὰ ὥραν ἀκόμη, εἰς τὴν πρώτην γλυκεῖαν χαραυγὴν, ἐπέστρεψαν ὑπὸ τὴν οἰκίαν διὰ νὰ μέλψωσι τὰ ἐπιστρόφια, καὶ αὕτη εἶχεν ἀφεθῆ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ συζύγου τῆς.

Εἶτα, μετὰ δύο μῆνας, ὁ νεόγαμος ἐμβαρκάρισε μὲ τὴν «Μανουήλα», τὸ μέγα καὶ ὀγκῶδες βρίκιον, τὸ ἰδιόκτητον τοῦ πατρός του, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἐκυβέρνηε ὡς πλοίαρχος. Εἶτα, μετὰ δύο ταξίδια, κατὰ τὸ θέρος, ὁ σύζυγός τῆς, νοσήσας βαρέως, καθὼς ἐμάνθανεν αὐτὴ εἰς τὴν πατρίδα περιμένουσα τοῦτον, εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὰ «σπιτάλια» τῆς Σμύρνης, κ' ἐκεῖ ἀπέθανε. Ἡ νεαρὰ νύμφη δὲν τὸν εἶδε πλέον. Κατὰ τὸν Ὀκτώβριον, ἔτεκε θυγάτριον, τέκνον τῶν δακρύων. Τοὺς ὄνειρώδεις νυμφικούς πέπλους εἶχον διαδεχθῆ τάχιστα τὰ μαῦρα τῆς χηρείας δεσμά, τὰ «βαρύτερ' ἀπ' τὰ σίδερα», καὶ τὰ σπάργανα τοῦ βρέφους τῆς μόνῃ ἢ ἐκ-

κλησία ἠδυνήθη νὰ φαιδρύνῃ μὲ «χιτῶνα φωτεινὸν» καὶ «κουκούλιον ἀγαλλιᾶσεως».

Εἶτα ἡ μάνα ἔμεινεν ἰσοβίως χήρα σώφρων, θαῦμα γυναικειᾶς ἐγκαρτερήσεως, οὐχὶ ἀσύνηθε, εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας, πρὶν ἀνατείλωσιν αἱ «χειραφετήσεις» εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἡ κόρη ἀνετράφη, ἐμεγάλωσεν, ἐκ κοιλίας μητρὸς ὀρφανή.

Ὁ γέρον πενθερός, ἀποθανὼν, ἄφησεν εἰς τὴν ἐγγονὴν τοῦ μέγα μέρος τῆς κτηματικῆς περιουσίας του, ὧς καὶ χρήματά τινα. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ὁ Ἰάκωβος Ματθαίου ἦτο ἀκμαῖον γεροντοπαλλήκαρον καὶ ὅταν τοῦ ἔλεγέ τις τὴν ἡλικίαν του ἀπὸ τὰ «Ληξιαρχικά», αὐτὸς ἰσχυρίζετο ὅτι εἶχεν ὑπάρξει ὁμώνυμος ἀδελφός του, Ἰάκωβος, προαποθανὼν εἰς βρεφικὴν ἡλικίαν, πρὶν γεννηθῆ αὐτός, καὶ ὅτι ἐκεῖνος εἶνε, τὸν ὁποῖον ἀναφέρουν τὰ Βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς δὲ ἐγεννήθη ὕστερον καὶ εἶνε πολὺ νεώτερος.

Ὁ Ἰάκωβος εἶχε ζητηθῆ ἀπὸ πολλὰς νύμφας, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε καμμίαν. Διὰ τοῦτό τινες ἔλεγον ὅτι ἦτον «καλογεροταμμένος», καὶ δὲν θὰ ἐνυμφεύετο ποτέ. Ἀλλὰ τὴν Ἀσημένιαν, τὴν μοναχοκόρην τῆς χήρας Χαρμολίνας, μόνος του τὴν ἐζήτησε — καὶ τὴν ἐπῆρε.

Ἦτον σχεδὸν σαράντα χρόνων, ἐκείνη δεκαοκτώ. Ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν μεγάλην οἰκίαν τοῦ γέροντος πάππου — ὅχι εἰς τὴν προικῶν τῆς χήρας, τὴν ὁποῖαν ἐξηκολούθει ἀκόμα νὰ φιλῆ τὸ κῦμα, ὅπως πάλαι εἰς τοὺς γάμους καὶ τὰ ἐπιθαλάμια — μεθ' ὅλα τῆς χηρείας τὰ μαῦρα δεσμά, καὶ τ' ἄλμυρά τῆς θαλάσσης δάκρυα — ἀλλ' εἰς τὴν εὐρεῖαν οἰκίαν μὲ τὰ διπλᾶ πατώματα, τὰς ἀποθήκας καὶ τὰ ἐλαιοτριβεῖα, τὰ πηγάδια καὶ τὰς στέρνας, μὲ τὰς αὐλάς, τοὺς κήπους καὶ τὰς ἀναδενδράδας, τὴν ὁποῖαν εἶχε κληρονομήσει ἡ κόρη ἀπὸ τὸν πάππον τῆς.

Εἶχον παρέλθῃ δεκαπέντε ἔτη. Ἡ νεαρὰ νύμφη εἶχε γεννήσει ἤδη ἑννέα τέκνα, κ' ἐξηκολούθει νὰ γεννᾷ ἀκόμη. Τὰ δύο εἶχον ἀποθάνῃ βρέφη. Τέσσαρες υἱοὶ καὶ τρία κοράσια ἐπέζων. Ἦσαν τόσον γείτονα τὴν ἡλικίαν, τόσον ἴσα εἰς τὸ ἀνάστημα, ὥστε μόνοι οἱ γονεῖς, ἡ μάμμη καὶ οἱ πλησιέστεροι γείτονες τὰ διεκρίνον ἀπ' ἀλλήλων. Οἱ λοιποί, καὶ στενοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι τῆς οἰκίας, μάτην ἐκοπίαζον διὰ νὰ μάθουν ἀκριβῶς νὰ διακρίνουν τὸν Μαθιὸν ἀπὸ τὸν Κωστῆν, τὸν Κωστῆν ἀπὸ τὸν Χαραλάμπην, τὸ Ῥανιῶ ἀπὸ τὸ Δεσποινιῶ, τὸ Δεσποινιῶ ἀπὸ τὸ Κατερινιῶ. Ἐλεγον μόνον ἀλληγορικῶς, ἀνιττόμενοι τὴν φιλοκτημοσύνην τοῦ οἰκοδεσπότη, ὅτι «ὁ Ματθαίου εἶχεν ἀποκτήσει ἕνα καλὸ χωράφι.»

Ἡ Χαρμολίνα ἐκατοῖκει πλησίον τῆς κόρης τῆς, εἰς ἓν χαμόγειον τῆς μεγάλης οἰκίας. Εἶχε «γαρρῆ σκλάβα» εἰς τὸν γαμβρὸν τῆς. Ὅπως

ἰσοβίως ἔφερε τῆς χρεΐας τὰ δεσμά, ἰσοβίως εἶχεν ἀναλάβῃ καὶ τὸν ζυγὸν τῆς θητείας πλησίον τῆς κόρης τῆς καὶ τοῦ γαμβροῦ τῆς.

Δὲν εἶχε πλέον νὰ τῆς προξενήσῃ ἄλλους καὶμοὺς ἢ θάλασσα, μὲ τὰ πικρὰ φιλήματά τῆς εἰς τὸν μῶλον τῆς παλαιᾶς οἰκίας — τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐνοικιάσει τώρα ἐπωφελῶς ὁ γαμβρὸς εἰς ξένους ὑπαλλήλους, ἢ εἰς παρεπιδήμους πλουσίους ἐκ Θεσσαλίας. Εὐτυχῶς, ὁ γαμβρὸς ἦτον χερσαῖος. Εἶχεν ὁ ἴδιος τὸ μαγαζί του εἰς τὴν παραθαλάσσιον ἀγορὰν — τὸ ὁποῖον κυρίως τοῦ ἐχρησίμευε διὰ νὰ περνᾷ ἡ ὥρα του, καὶ διὰ νὰ μοσχοπωλῇ τὰ ἴδια προϊόντα του, προπάντων ἔλαιον καὶ οἶνον μοσχᾶτον ἐκ τῶν κτημάτων του, μὴ ἐπιτρέπων κέρδος εἰς τρίτους. Συχνὰ ἔκλειε τὸ μαγαζί, καὶ ἐξετέλει ἐκδρομὰς εἰς τὰ μακρυνὰ κτήματα, ὅλα σχεδὸν κληρονομίαν τοῦ γέροντος πάππου.

Εἰς τὰ εὐρύχωρα παραρτήματα τῆς οἰκίας, τοὺς κήπους καὶ τὰ προαύλια, καὶ εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον — τὸ ὁποῖον ἐσχόλαζε δεκαοχτὼ μῆνας εἰς τοὺς εἰκοσιτέσσαρας, καὶ ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐχρησίμευεν, ὡς πλυσταρεῖον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποθήκη — εἶχεν ὄρνιθας, πάπιες, χῆνας, μίαν προβατίναν μὲ τὸ ἀρνί τῆς, μίαν κατσίκαν μὲ τὰ ἐρίφιά τῆς, δύο μικρὰ γουρουνόπουλα (τὰ ὁποῖα εἰς χωρικὸς εἶχε δώσει ἀπέναντι χρέους, κ' ἐπειδὴ δὲν ἦτο κατάλληλος ἐποχῇ, ὅπως πωληθῶσιν ἢ σφαγῶσιν, ὁ γαμβρὸς ἐπέβαλεν εἰς τὴν πενθερὰν του νὰ φροντίζῃ καὶ δι' αὐτά) καὶ τέλος μίαν ὄνον μὲ τὸ πουλάρι τῆς. Ὅλ' αὐτά, καθὼς καὶ τὰ ἑπτὰ παιδιά, ἦσαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς πενθερᾶς.

Ἄν ὑπῆρχεν εἰς ὅλην τὴν ἐξοχικὴν συνοικίαν, κοντὰ εἰς τὰ Λιβάδια, γυνὴ πολυάσχολος, αὕτη ἦτον ἡ Χαρμολίνα. Καὶ ἂν ὑπῆρχεν οἰκία, ἰσόγειον ἢ αὐλόγυρος, ὅπου νὰ μὴ παύῃ ποτὲ ὁ καθημερινὸς βόμβος καὶ θόρυβος, τοῦτο ἦτον ἡ αὐλὴ καὶ τὸ ἐλαιοτριβεῖον τοῦ Ἰακώβου Ματθαίου. Εἰς ξένος γείτων, ὅστις ἐγνώριζε τὰ κατ' αὐτήν, καὶ τὴν ἔβλεπε συχνὰ εἰς τὸν δρόμον, ἀλλὰ δὲν εἶχε μάθῃ ποτὲ ἀκριβῶς νὰ προφέρῃ τ' ὄνομά τῆς, μὴ γνωρίζων πῶς νὰ τὴν ὀνομάζῃ, τὴν ἀπεκάλεσεν « Ἡ πενθερὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς ».

Μίαν ἡμέραν, ἡ γειτόνισσά τῆς Γκιολῆ ἢ Βοσταντζίνα, μία πρωτινὴ γραῖα, τῆς εἶπε·

— Τί ἤθελες, παιδάκι μου, νὰ ῥμβῆς στὰ βάσανα τοῦ κόσμου!

Ἡ Χαρμολίνα ἐγέλασεν ἐκ καρδίας, ἀκούσασα τὴν ἐπιφώνησιν ταύτην τῆς γραίας. ὦ! ἦτον τόσος καιρὸς ἤδη, ἀφότου αὕτη εἶχεν ἐμβῆ « στὰ βάσανα τοῦ κόσμου ». Καὶ τῆς ἐφαίνετο ὡς ὄνειρον. Καὶ τὸ ὄνειρον εἶχε καλυφθῆ, ἐνιαυτὸν μετὰ ἐνιαυτόν, καὶ εἶχε ταφῆ εἰς τὸ παρελθὸν τὸ ἄπιστον, ὅπως εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ὅπου αἱ χιό-

νες, ἀπὸ χειμῶνος εἰς χειμῶνα, καλύπτουσι τὰς χιόνας, ὥστε ἡ πολυχρόνιος μάζα γίνεται πλέον, ὡς βράχος ἢ ὡς πάγος τοῦ Πόλου.

Ἄλλὰ τὸ ἐννοεῖ ἄρα ἡ ἀπλοϊκὴ γραῖα μὲ « τὰ βάσανα τοῦ κόσμου; » Ἐννοεῖ διατί νὰ ὑπανδρευθῆ, πρὸ τριακονταετίας, ἡ χήρα αὐτὴ ἢ διατί νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν κόρην της;

Ὁ λόγος τῆς ἀρχαϊκῆς γραίας τῆς ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν, εἰς τοῦ νυσταγμοῦ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας, τῶν μακρῶν τοῦ θέρους ἡμερῶν. Καὶ τ' ὄνειρον ἢ ὁ λογισμὸς της, ἰδοῦ ὡς ἔγγιστα ποίαν μορφήν ἐλάμβανε.

« Μίαν μωρίαν φαίνεται ὅτι ἔκαμα εἰς τὴν ζωὴν μου, καὶ αὐτὴν δὲν ἤμποροῦσα νὰ τὴν ἀποφύγω. Ἄφησα τοὺς γονεῖς μου νὰ μὲ πανδρέψουν, ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦτον νὰ διαβάσω τὰ μαῦρα γράμματα, τὰ ὁποῖα ἡ Μοῖρα γράφει εἰς τὸ κρανίον μας, ὅπως λέγουν. Καὶ μίαν φρονιμάδα, ὡς φαίνεται, ἔκαμα, ὅτι δὲν ἀπεφάσισα νὰ ξαναπανδρευθῶ.

« Κατόπιν τῆς φρονιμάδας αὐτῆς, ἡ δευτέρα μωρία, ὁ γάμος τῆς κόρης μου, ἦτον ἐπίσης ἄφευκτος. . . Ἄλλὰ μήπως, ἐὰν ἡ κόρη μου ἐνυμφεῖτο ἓνα νεώτερον, θὰ ἔκαμνεν ὀλιγώτερα παιδιὰ, καὶ θὰ εἶχα ἐγὼ ὀλιγωτέρας φροντίδας; . . . Ἴσως, ἂν ὁ γαμβρός μου ἦτον ναυτικὸς (ὦ! πάλιν ἡ θάλασσα μὲ τὰ φαρμάκια της!) δὲν θὰ εἶχα κατσίκες καὶ προβατίνες νὰ βόσκω, καὶ δὲν θὰ εἶχα γαῖδουρίτσαν διὰ νὰ φορτώνω — καὶ νὰ πηγαίνω κάποτε κ' ἐγὼ καθάλλα, νὰ ξεκουράζωμαι — ὦ! ἔλειπον ξεκούρασμα. . .

« Μίαν σωτηρίαν εὐρίσκω· τὸ νὰ μὴν ἔχη γεννηθῆ κανεὶς ποτὲ ἢ νὰ ἔχη ἀποθάνῃ μὲ τὴν ὥρα του! . . . »

Ἦτον, ἄρα, ἡ χήρα Χαρμολίνα, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ γαμβροῦ της, συνάμα κηπουρὸς, ὀρνιθοτρόφος, χηνοβοσκὸς, συβῶτις, αἰγοβοσκὸς καὶ ὄνηλάτης. . . καὶ συγχρόνως παραμάννα διὰ τὰ ἑπτὰ παιδιὰ, ἐξαιρουμένου τοῦ μικροῦ, τὸ ὁποῖον ἐθήλαζεν ἀκόμη ἡ μάνα του, καὶ τοῦ ἐμβρύου, τὸ ὁποῖον αὐτὴ εἶχεν ἐντὸς τῆς κοιλίας της.

Εἶχε καθημερινὸν πρόγραμμα ἐργασίας, ἡ προῶρως γηράσασα χήρα, ν' ἀντλῆ νερόν, νὰ γεμίξῃ τὴν στέρναν, νὰ τὸ διανέμῃ στ' αὐλάκια, νὰ ποτίξῃ τὰ ὀλίγα λαχανικά, ὅπως καὶ τὰς γάστρας μ' τ' ἀνθη· εἶτα νὰ ταίξῃ τὶς κόττες, τὶς πάπιες, τὶς χῆνες· νὰ ἐλαύνη τὰς τελευταίας μὲ τὴν καλαμιάν, ὅταν ἐξήρχοντο εἰς τὸ λιβάδι. Ἐνίοτε νὰ πιάνῃ καυγὰν μὲ τὴν γειτόνισσαν, ἕνεκα μικρᾶς ζημίας, τὴν ὁποίαν ἔκαμνε μία χήνα εἰς τὸν γειτονικὸν κῆπον· νὰ τρέφῃ τὰ δύο γουρουνόπουλα, νὰ τὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν λάσπην τοῦ γειτονικοῦ ρεύματος διὰ νὰ κυλισθοῦν· νὰ ἐξάγῃ πρὸς βοσκὴν εἰς τὰ χωράφια τὴν κατσίκαν μὲ τὰ ἐρίφιά της, τὴν ἀμνάδα

μὲ τὸ ἀρνίον τῆς· νὰ δένη τὴν προβατίναν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κάμπου, εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ μικροῦ λόφου, τὴν κατσίκαν, ὀλίγον παραπάνω, ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ βραχώδους λόφου, ἀνάμεσα εἰς σχοίνους καὶ πρινά-ρια· νὰ ἐπισκέπτεται καὶ πάλιν κατσίκαν καὶ προβατίναν, διὰ νὰ τὰς «ἀλλάξῃ», ἤτοι τὰς μεταφέρῃ καὶ τὰς δέσῃ παρέκει. Νὰ ὀδηγῇ τὴν γαϊδουρίτσαν μὲ τὸ πουλαράκι τῆς εἰς τὰ χωράφια, νὰ τὴν δένη εἰς ἓνα κορμόν, καὶ πάλιν νὰ τὴν ἐπισκέπτεται. Νὰ κουβαλᾷ ἀπὸ τὸν ἀχυρῶνα ἄχυρον διὰ τὴν ὄνον εἰς τὰ ἰσόγεια καὶ τὰς αὐλάς τῆς οἰκίας δεμάτια χόρτου διὰ τὴν ἀμνάδα καὶ τὴν αἶγαν, διὰ τὴν νύκτα, καὶ ἐν ἐλλείψει ἐπαρκoῦς βοσκῆς. Πρὸς τὴν ἑσπέραν, ἀνάγκη πάλιν νὰ κάμῃ νέαν ἐκδρομὴν πρὸς τὰ Κοτρώνια, καὶ τὰ χωράφια, διὰ νὰ λύσῃ κατσίκαν, προβατίναν καὶ γαϊδουρίτσαν, καὶ τὰς ὀδηγήσῃ οἴκαδε εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου ὑπῆρχε καταυλισμὸς καὶ σταυλισμὸς δι' ὅλα τὰ ζωντανὰ ταῦτα. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ἐκδρομὰς πολλάκις ἔπαιρνε μαζί τῆς δύο ἢ τρία ἐκ τῶν ἐγγόνων τῆς· ἄλλοτε, ὅταν δὲν εἶχε καιρὸν νὰ τὰ πάρῃ μαζί τῆς, καὶ ἤθελε νὰ «ξεκλεφθῇ», νὰ φύγῃ κρυφά, ὁ Μαθιὸς κι ὁ Κωστάκης καὶ τὸ Ῥηγιὸν καὶ τὸ Δεσποινιὸν ἔτρεχον κατόπιν τῆς κλαίοντα, ἀπαιτοῦντα νὰ ὑπάγουν μαζί τῆς. Τότε ἐξ ἀνάγκης ἤργοπορεῖ, καὶ ὄφειλε νὰ γυρίσῃ ἐν πομπῇ, ἀκολουθουμένη ἀπὸ τὸ σμήνος τῶν παιδιῶν, τὰ ὅποια ἐκρά-τουσαν στάχυα καὶ βλαστοὺς καὶ παπαροῦνες, κ' ἔτρεχον ἐδῶ κ' ἐκεῖ κο-κιλοῦντα τὸ ἀρνάκι καὶ τὰ κατσίκακια, καὶ κάμνοντα τὸ πουλαράκι νὰ πηδᾷ. Κι αὐτὴ εἰς τὸ μέσον μὲ τὴν μαύρην μανδήλαν τῆς, κρατοῦσα τὴν τριχειάν τοῦ ὑποζυγίου, τὰ σχοινία τῆς γίδας καὶ τῆς ἀμνάδος, καὶ φωνάζουσα κ' ἐπιπλήττουσα τὰ παιδιὰ « νὰ κάμουν φρόνιμα ».

Εἰς τὰ ἰσόγεια καὶ τὰς αὐλάς τῆς οἰκίας εἶχε πάλιν ἄλλας ἐργασίας νὰ διεξάγῃ. Ὀφειλεν ἀπὸ πρωΐας νὰ νίψῃ ὅλα τὰ παιδιὰ, νὰ τὰ ἐνδύσῃ, νὰ τὰ χτενίσῃ, νὰ τὰ βάλῃ νὰ σταυρώσουν τὰ χέρια καὶ νὰ ποῦν τὸ «Πάτερ ἡμῶν» ἐμπρὸς εἰς τὰ εἰκονίσματα, νὰ τοὺς δώσῃ νὰ κολλατσί-σουν, τὴν φασκομηλιά μὲ τὸ πετμέζι καὶ τὶς σοῦπες — ἤτοι τὰ καψα-λιστὰ ψωμιά — ἢ νὰ τοὺς φτιάσῃ κουρκουῦτι καὶ βαντιστές· ἢ καὶ τηγα-νόπηττες καὶ «γριές» διὰ νὰ φάγουν· νὰ ὀδηγήσῃ τὰ δύο-τρία ἐξ αὐτῶν «εἰς τὸ σκολειό», νὰ τοὺς τάξῃ κοφέτα, λουκούμια, καὶ χίλιων λογιῶν «καλούδια», διὰ νὰ τὰ «ταιριάσῃ» καὶ τὰ καταφέρῃ νὰ πάγουν, νὰ ἐπι-βλέπῃ ἀδιακόπως τὰ ἄλλα, νὰ ἐπαρκῇ εἰς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις των, νὰ θεραπεύῃ ὅλας τὰς ὀρέξεις των, νὰ τὰ φυλάγῃ διὰ νὰ μὴν πέσουν στὴν στέρναν ἢ στὸ πηγάδι, νὰ τὰ «μονοιάσῃ» διὰ νὰ φάγουν χωρὶς νὰ μα-λώσουν τὸ μεσημέρι, νὰ τοὺς κόπτῃ ψωμί μὲ προσφάγι ἢ χωρὶς προσ-φάγι ἐπτάκις τῆς ἡμέρας, ν' ἀλείφῃ τὶς φέτες τοῦ ψωμιοῦ μὲ πετμέζι ἢ μέλι — ἐκεῖνα νὰ γλείφουν τὸ μέλι, καὶ νὰ πετοῦν τὸ ψωμί — νὰ τοὺς δίδῃ κάθε ὥραν ξερὰ σῦκα, μελόπηττα, σουτζούκια ἀπὸ μουστό-

πηττα καὶ καρύδια. Ἐπειτα νὰ κουνῆ τὰ δύο μικρότερα παιδία στὰ πόδια της ἀπλωμένα ἢ στὴν κούνιαν, διὰ νὰ τὰ ἀποκοιμίσει, νὰ τοὺς λέγη τραγούδια, αὐτὴ ἥτις εἶχεν ἀναμίξει τὰ ναναρίσματα τῆς κόρης της μὲ τὰ μοιρολόγια τοῦ ἀνδρός της, ὅταν ἔμενε χήρα εἰς ἡλικίαν δεκαεννέα ἐτῶν.

Περικαλῶ τὴν Παναγιά, καὶ προσκυνῶ τὴν Πόλι,
νὰ μοῦ χαρίσῃ τὰ κλειδιά, νὰ 'μῶ σὲ περιδῶλι·
νὰ κόψω μῆλο κόκκινο, νὰ πιῶ νερὸ δροσάτο,
νὰ πέσω ν' ἀποκοιμηθῶ, στὴ νεραντζιά ποκάτω·
νὰ πέφτουν τάνθια πάνω μου, τὰ ῥόδα στὴν ποδιά μου...

Καὶ πάλιν

Κοιμήσου, καὶ παράγγειλα στὴν Πόλι τὰ προικιά σου,
στὴ Βενετιά τὰ ῥούχα σου, στὴ Σμύρνη τὰ καλά σου...

Ὅταν ἔλεγε «Σμύρνη», μετὰ τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη, ἀκόμη ἐβούρ-
κωναν τὰ μάτια της. Ἐκεῖ εἶχεν ἀποθάνῃ ὁ σύζυγός της.

Τέλος, εἶχε τὴν φροντίδα ὅλων τῶν παιδίων καὶ τῶν ζώων καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα καὶ τὸ δειλινόν, καὶ τὴν ἐσπέραν πάλιν, ὅτε, ἐνῶ τὰ παι-
δία ἐμάσσω ἀκόμα, τὰ μάτια τοὺς ἐσφαλοῦσαν ἀπὸ τὴν νύσταν. Ὅταν ἤθελε νὰ τ' ἀναγκάσῃ νὰ κάμουν τὴν προσευχὴν των, ἔγερναν τὰ κεφάλια εἰς τὸν ὕπνον, ὅταν ἐδοκίμαζε νὰ τὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν γωνίαν των νὰ τὰ κοιμήσῃ, ἔβαζαν τὶς φωνές. Συνήθως ἠναγκάζετο νὰ τὰ γδύνη πλαγιασμένα, καὶ νὰ τὰ μεταφέρῃ ἀποκοιμισμένα εἰς τὰ στρωσίδια των.

Κατόπιν, εἶχε νὰ συζητῇ μὲ τὸν γαμβρόν της καὶ νὰ δίδῃ λογαριασμόν, πότε νὰ ἐκφέρῃ γνώμας, πότε ν' ἀκούῃ νοουθεσίας, ὡς εἰς γενικὴν ἀνακεφαλαίωσιν ὅλων τῶν συμβάντων τῆς ἡμέρας, καὶ τῶν ζητημάτων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπαύριον. Τέλος, κοντὰ τὰ μεσάνυκτα, ἤρχετο καὶ δι' αὐτὴν ἡ ὥρα τῆς ποθεινῆς ἀναπαύσεως.

Ἐν ἀπόγευμα, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, ὅταν ἡ πλουσία βλάστησις εἶχε κατακαλύψει τὰ λιβάδια, εὐωδία ἦτο διαχυμένη ἀνά τὸν κήπον καὶ τὴν αὐλήν, καὶ ἄσματα παιδίων ἠκούοντο γύρω-γύρω εἰς τὸν ἐξοχικὸν δρόμον, ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀνθοφοροῦντας φράκτας τῶν κήπων καὶ τοὺς κυσοστεφεῖς τοίχους τῶν μικρῶν ἐπαύλεων, ἡ θυγάτηρ τῆς Χαρμολίνας, ἔγκυος ἐννέα μηνῶν, εἶχεν αἰσθανθῆ τὰ πρῶτα συμπτώματα τῶν ὠδίνων. Ἡ χήρα εὐρίσκετο εἰς τὴν αὐλήν, ἀσχολουμένη εἰς μικρὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, πλύνουσα, σκουπίζουσα, καὶ ἅμα ἐπιτηροῦσα τὰ παιδία, προτρέπουσα αὐτὰ «νὰ κάμνουν φρόνιμα», ὅπως πάντοτε καὶ διδάσκουσα τὰς δύο μικράς, τὴν Ῥηνιώ καὶ τὴν Δεσποινιώ, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀγαποῦν τὸ νέον «νινί», τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς ἔκαμνεν ἐντὸς ὀλίγου ἡ μάγνα τους, καὶ

τὸ ὁποῖον θὰ ἔφερνε μαζί του τηγανίτες, γλυκά, καὶ χίλιων λογιῶν «καλούδια».

— Θᾶνε μεγάλο τὸ νινί, γιαγιά;

— Μεγάλο, πῶς!.. Κοτζάμ ἄνθρωπος.

— Σάν τὸ Ναννάκη θᾶνε; (Γιαννάκης ἦτο τὸ τελευταῖον γεννηθέν, ἄγον διετῆ ἡλικίαν).

— Σάν τὸ Ναννάκη; ὄχι· σάν ἐσένα.

— Σάν ἐμένα; Ὅχι! δὲ σέλω ἐγώ, γιαγιά!

Τὸ Ῥηγιῶ ἐπέμενε ὅτι ἔπρεπε νὰ γεννήσῃ ἀγόρι ἢ μάννα. Ἐθύμωνε, καὶ τὸ προσωπάκι τῆς ἀγρίευεν, ἀνένευε καὶ ἐσειέτο ὄλη. Δὲν ἤθελε ν' ἀποκτήσῃ ἄλλην ἀδελφοῦλα, ἥτις θὰ τὴν ἐξεθρόνιζε, καθόσον αὐτὴ ἦτο ἡ τελευταία γεννηθεῖσα κόρη. Ἡ μάμμη ἐμελέτα πάντοτε κοράσιον, ἐλπίζουσα ὅτι θὰ ἐγεννᾶτο υἱός.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη μία φωνή, ὄξω, ἀπὸ τὸν δρόμον, ἓνα παιδί ἐφώναζε.

— Θειά Χαρμολίνα! Θειά! Λύθηκε ἡ γίδα στὰ Κοπρώνια!

Ἡ Χαρμολίνα ἔτρεξε πρὸς τὴν πύλην τοῦ ἐλαιοτριβεῖου, τὴν βορεινήν, κατὰ τὰ Λιβάδια.

Τὸ ξένον παιδίον, ἀφοῦ ἐφώναξεν ἀπὸ τὸν δρόμον τὴν δυσάρεστον εἶδησιν, ἔτρεξε νὰ φύγῃ. Ἡ Χαρμολίνα τὸ ἀνεκάλει.

— Ἀρὲ! Ἀρὲ σύ! Ποῦ τὴν εἶδες τὴ γίδα;.. Ποιὸς τὴν ἔλυσε;

— Κόπηκε τὸ σκοινί! ἔκραξε μακρόθεν ὁ μάγκας.

Κ' ἐγεινεν ἄφαντος.

Εἶχε κοπῆ τὸ σκοινὶ τῆς γίδας. Τίς οἶδε ποῖος τὸ ἔκοψε. Δὲν ἦτο ἀπίθανον νὰ τὸ εἶχε κόψει αὐτὸς ὁ ἴδιος μάγκας, ὅστις ἔφερε τὴν εἶδησιν.

Ἡ χήρα ἦτον ἐταίμη νὰ τρέξῃ εἰς τὸν λόφον, πέραν τῶν Λιβαδιῶν, πρὸς ἀναζήτησιν τῆς περιπλανηθείσης γίδας.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν, μία γειτόνισσα ἔρχεται, φέρουσα λάγηνον, παρακαλοῦσα τὴν Χαρμολίναν νὰ τῆς ἐπιτρέψῃ νὰ γεμίσῃ ὀλίγες στάμνες ἀπὸ τὸ πηγάδι. Ἡ χήρα, ἀλλοφρονοῦσα, δὲν τῆς ἔδωκεν ἀπάντησιν.

Ὁ Μαθιός, ἑξαετής, καὶ τὸ Ῥηγιῶ, πέντε ἐτῶν, ἔτρεχον ἄνω καὶ κάτω θορυβοῦντα εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον. Ὁ Μαθιός ἐκράτει ἓνα παλιὸ στεφάνι ἀπὸ βαρέλι, καὶ μίαν παλαιὰν ρόκαν' τῆς γιαγιάς, καὶ ἤθελε, μὲ τὴν ρόκαν, νὰ κάμνῃ τὸ στεφάνι νὰ τρέχῃ ὡς ρόδα. Τὸ Ῥηγιῶ εἶχεν ἓνα παλιὸ καρφὶ κ' ἓνα ξυραφᾶν ἀνοικτὸν εἰς τὰ χέρια τῆς.

Συγχρόνως, ἓνας μεγάλος μάγκας ἀπὸ τὴν ἀγορὰν εἰσέρχεται ἀπὸ τὴν μεσημβρινὴν πύλην, διὰ τοῦ κήπου, φέρων ἐπ' ὤμου μεγάλην δαμιτζάναν ἀδειανήν. Ὁ γαμβρός τῆς τῆς παρήγγειλε νὰ γεμίσῃ τὴν δαμιτζάναν κρασί μωσχάτο ἀπ' τὸ καλό, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχεν εἰς τὰ ἰσόγεια τῆς οἰκίας, καὶ νὰ τὴν στείλῃ ἀμέσως εἰς τὸ μαγαζὶ διὰ τοῦ μικροῦ βαστά-

ζου, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τὸ πωλήσῃ εἰς κάτι καλοῦς μουστερῆδες ξένους.

— Μὰ καλὰ!.. Δὲν ξέρει πῶς ἡ γυναῖκα του ἔχει τοὺς πόνους νὰ γεννήσῃ! εἶπεν ἡ μήτηρ. Ποιὸς νὰ προφτάσῃ σ' ὅλα!..

Εἶπε μὲν, ἀλλὰ συγχρόνως ἔβαλε τὸ χωνίον, κ' ἔκαμε ν' ἀνοίξῃ τὴν κἀνουλαν τοῦ βαρελιοῦ. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη ἀποπάνω, ἀπὸ τὴν οἰκίαν, ἡ φωνὴ τῆς κόρης της.

— Μάνα!.. Μάνα!

Καὶ ἡ ἀνδραδέλφη, ἥτις εὐρίσκετο πλησίον τῆς ὀδινούσης, ἐφάνη εἰς τὴν θύραν, ἄνωθεν τῆς ἐσωτερικῆς σκάλας.

— Συμπεθέρα! τῆς ἦρθε τώρα δυνατώτερος, ὁ πόνος.. Ποιὸς θὰ πάῃ γιὰ τὴ μαμμὴ;

Καθὼς ἔκαμε ν' ἀνοίξῃ τὴν κἀνουλαν, ἡ γραῖα, ἐδέησε νὰ στραφῇ πρὸς τὰ ἄνω· ὁ μπίρος ἀπεσπάσθη ἀποτόμως, τὸ εὐῶδες ξανθὸν μοςχᾶτον ἐχύθη μεθύσκον τὸν ἀέρα, καὶ κάμνον νὰ πάλλωσιν οἱ μύστυρες τοῦ μάγκα τῆς ἀγορᾶς. Ἔως νὰ προλάβῃ νὰ τὸ μαζέψῃ, ἐχύθη ἀρκετὸν καταγῆς.

— Ποιὸς θὰ πάῃ;.. Ἐγώ, συμπεθέρα!.. Ὁ ἀδερφός σου μοῦ ἔστειλε τὴ δαμιτζάνα νὰ τὴ γεμίσω κρασί.. Τί λές;.. νὰ τοῦ παραγγείλω;.. (ἤθελε νὰ προσθέσῃ «νὰ φροντίσῃ ἐκεῖνος γιὰ τὴ μαμμὴ;» ἀλλὰ διεκόπη· μόνον ἐπέφερε)· καὶ γιὰ τὴ γίδα, ποῦ κόπηκε τὸ σκοινί, καὶ γυρίζει στὰ Κοτρώνια, ποιὸς θὰ πάῃ;

Συγχρόνως, ἀπὸ τὸν κῆπον ἠκούσθησαν κλαυθμηραὶ φωναί.

— Γιαγιά, γιαγιά!.. Νά, αὐτὸς μ' ἔδειρε.. Ἐλα νὰ τὸν δείρῃς!.. Τὰ δύο παιδιὰ, ὁ Χαράλαμπος καὶ ὁ Μαθιός, εἶχον συγκρουσθῆ μεταξὺ τῶν. Ὁ πρῶτος ἤθελε νὰ τοῦ πάρῃ τοῦ Μαθιοῦ τὸ στεφάνι καὶ τὴν ῥόκα, μὲ τὰ ὅποια ἔπαιζεν. Οὗτος δὲν ἤθελε νὰ τὰ δώσῃ.

Ἡ πτωχὴ γειτόνισσα, ἥτις εἶχεν ἔλθῃ διὰ νὰ ζητήσῃ ἄδειαν ν' ἀντλήσῃ ἀπὸ τὸ πηγάδι, εἶπεν·

— Ἐγὼ πάω γιὰ τὴ μαμμὴ, γειτόνισσα· καὶ νὰ μ' ἀφήσῃς νὰ πάρω νεράκι, σὰ γυρίσω,

— Γιὰ τὴ μαμμὴ! ; εἶπεν ἡ χήρα. Νὰ ἰδοῦμε γιὰ τὴ γίδα ποιὸς θὰ πάῃ.

— Γιὰ τὴ γίδα; ποῦ ξέρω, εἶπεν ἡ γειτόνισσα.

— Δὲν εἶνε μακριά... Στὰ Κοτρώνια, κάπου θὰ ἔχῃ πιαστῇ τὸ σκοινί της. Ἐκτὸς ἀν τὴν ἡύραν οἱ δραγάτες, καὶ τὴν ἐπῆγαν στὴ Δημαρχία.. Νὰ παίρνης νερὸ ὅλες τίς μέρες, ἐλεύθερα, ὅσο θέλεις.

— Καλὰ!.. Πάω γιὰ τὴ γίδα.

Καὶ ἀκουμβήσασα τὴν στάμναν της παρὰ τὸ φραγμένον μὲ πλάκας στόμιον τοῦ πηγαδιοῦ, ἐξῆλθε τρέχουσα.

Φωνὴ κλαυθμοῦ ἠκούσθη ἀπὸ τὸν δρόμον ἔξω. Τὸ Ῥηγιῶ, καθὼς

ἐκράτει τὸν ζυραφᾶν ἀνοικτόν, εἶχεν ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν βορεινὴν πύλην. καὶ τρέχουσα ἐπάνω εἰς τὸ λιθόστρωτον εἶχε γλιστρήσει κ' ἔπεσεν. Εὐτυχῶς δὲν ἐκόπη μὲ τὸν ζυραφᾶν, ὅστις ἄλλως ἦτον σκουριασμένος καὶ δὲν ἔκοπτε, μόνον μὲ τὸ καρφὶ ἐβάρεσε τὰ δύο δακτυλάκια τῆς ἀριστερᾶς.

Ἡ χήρα ἔτρεξε πρὸς τὴν βορείαν θύραν, συνέλαβεν ἐν ὀργῇ τὴν μικρὰν ἐγγονὴν τῆς, τῆς ἔδωκε δύο ξυλιές — ἧτις τότε ἔκλαυσε δυνατώτερα — κ' ἔκλεισε μετὰ κρότου τὴν θύραν.

Ἐπανῆλθε πρὸς τὸ βαρέλι, ὅπου ὁ μάγκας, ὠφεληθεὶς ἀπὸ τὴν στιγμιαίαν ἀπουσίαν τῆς εἶχε βάλῃ τὸ στόμα του εἰς τὸν μπίρον διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸ μοσχᾶτον.

— Νὰ πᾶς τὴ δαμιτζάνα, καὶ νὰ τοῦ πῆς νὰ στείλῃ γιὰ τὴ μαμμή, εἶπεν ἡ Χαρμολίνα, ἅμα ἐπανελθοῦσα.

— Καλά, κυρά, εἶπεν ὁ μάγκας, ὅστις ἔγλειφε τὰ χεῖλη, ἐπειδὴ τοῦ ἐφάνη πολὺ καλὸν τὸ μοσχᾶτον.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἡ φωνὴ τοῦ Ἰακώβου Ματθαίου ἠκούσθη ἀπὸ τὴν μεσημβρινὴν θύραν τοῦ ἐλαιοτριβείου, τὴν πρὸς τὸν κῆπον.

— Ἐ! τᾶμαθες, πεθερά, ἔκραζεν οὗτος μακρόθεν, ἡ γίδα ἔκοψε τὸ σκοινὶ στὰ Κοτρώνια, κ' ἐλάκησε. . . Τώρα μοῦ ἔφεραν τὸ χαμπέρι στὸ μαγαζί! . . Δὲν σοῦ εἶπα ἐγὼ νὰ τὴν ἀφήσης ἐδῶ μὲ μιὰ ἀγκαλίτσα χορταράκια, νὰ βοσκᾶ; . . Τί ἤθελες νὰ τὴν πᾶς στὰ Κοτρώνια, βρεᾶδερφέ! . .

Εἶτα, ἐλθὼν πλησιέστερα.

— Τί; ἀκόμη δὲν μπορεῖς νὰ γεμίσης τὴ δαμιτζάνα; . . Βλέπω, σοῦ χύθηκε τὸ κρασί. . . Ἄφεριμ! ἴσα-ἴσα τὸ κέρδος ποῦ θελά-βγάλη κανέννας! Τί λέω, τὸ κέρδος; Ἄς βγάζαμε τὰ σκαφτικὰ καὶ τὰ κλαδευτικὰ, ποῦ μᾶς κοστίζει αὐτὸ τὸ γλυκὸ μοσχᾶτο, ἐπέφερε μὲ ἦθος ὀξυνὸν ὁ γαμβρός.

Ἡ πενθερὰ ἐγέλασεν ἀκουσίως.

— Γοῦρι! εἶπε.

— Καλὸ γοῦρι! ἐπανέλαβε στρυφνὸς ἐκεῖνος. Ἄς εἶνε. . . θὰ πᾶς γιὰ τὴ γίδα;

Ἡ Χαρμολίνα οὔτε λόγον ἔκαμε περὶ τῆς γυναικὸς τῆς γειτόνισσας, ἧτις εἶχε φανῆ ὀπωσοῦν πρόθυμος νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἀναζήτησιν τῆς γίδας. εἴξευρεν ὅτι ὁ γαμβρός τῆς, ὅστις ἤξευρε καὶ ῥητὰ διάφορα θὰ τῆς ἔλεγε. «Μὴ ζήτηι θεραπείαν σεαυτῶ» καὶ «Ὁφθαλμὸς βασιλέως πεαίνει ἵππον», καὶ τὰ τοιαῦτα.

— Οἱ πόνοι τῆς ἦρθαν δυνατώτεροι, εἶπεν ἡ Χαρμολίνα. Ποιὸς θὰ πάῃ γιὰ τὴ μαμμή;

— Ἐγὼ στέλνω γιὰ τὴ μαμμή, ἔκραζεν ἀνυπόμονος ὁ Ματθαίου. Κάμε τὸν κόπο τουλόγου σου, νὰ πᾶς νὰ ἰδῆς γιὰ τὴ γίδα. . . «Μὴ δῶς τὴν δόξαν σου ἐτέρῳ». Τρέξε, γλήγορα!

Κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκεῖνας, ἡ Χαρμολίνα ἀκουσίως ἐνθυμήθη ἓνα σεβάσμιον κληρικόν, τὸν παπᾶ Γιάννην, τὸν ἐνορίτην τῆς, ἄνθρωπον προικισμένον μ' ἔκτακτον δραστηριότητα, εἰς τὸν ὁποῖον εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἶχε συμβῆ ποτὲ νὰ ἔχη νὰ ὑποδεχθῆ τὸν περιοδεύοντα Δεσπότην, ἐλθόντα εἰς τὸ χωρίον, καὶ νὰ τὸν φιλοξενήσῃ οἱκοί, καθὸ ἐπίτροπός του· νὰ ἔχη νὰ θάψῃ ἐν ἐγγόνι του, τέκνον μιᾶς ἐκ τῶν ἐξ θυγατέρων του, τὸ ὁποῖον εἶχεν [ἀποθάνῃ αὐθημερόν· νὰ ἔχη νὰ δεξιωθῆ, ἐλθόντας ἀπὸ τὴν πόλιν Λ. . ὅλον τὸ συμπεθερολόγι τῆς νεωτέρας θυγατρὸς του, τέως διδασκαλίσης, ὑπανδρευθείσης εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην· καὶ συγχρόνως, τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν, τοῦ εἶχε κοινοποιηθῆ μία ἀπόφασις «ἐκτελεστή» δι' ἐν παλαιὸν χρέος, διςχιλίων τόσων δραχμῶν. Καὶ ὅμως, ὁ σεβάσμιος ἐκεῖνος ἱερεὺς, ὅλ' αὐτὰ, τὰ «ἔβγαλε πέρα», ὅπως καὶ ἄλλα πολλά.

.....

Ἦστερον ἀπὸ δύο ὥρας εὐρέθη ἡ γίδα, ἡσύχασαν τὰ παιδιὰ, ἡ δαμιτζάνα μὲ τὸ μοσχᾶτον ἐπωλήθη καλὰ εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ Ματθαίου, καὶ ἡ κοιλοπονοῦσα ἐγέννησε καὶ ὄγδοον παιδίον, ἄρβεν — τὸ δέκατον, συλλήβδην καὶ τῶν νεκρῶν. Ἡῤῥξανον τὰ «χάρματα» τῆς οἰκίας, ἐπληθύνοντο τὰ βάσανα τοῦ κόσμου, ἐπολλαπλασιάζοντο οἱ κόποι κ' αἱ φροντίδες τῆς πενθερᾶς.

Καὶ ἡ Χαρμολίνα, τὴν μίαν μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ὅταν ἐδυνήθη τέλος νὰ κατακλιθῆ, ὅπως εὖρη ὀλίγην ἀνάπαυσιν, κατὰ τινὰ στιγμὴν, αἴφνης ἐψιθύρισε·

— Ἄχ! δὲν ἐγινόμεουν καλόγρια!

Δυστυχῶς δὲν ὑπῆρχον πλέον οὔτε γυναικεῖα μοναστήρια εἰς τὴν χώραν.